

Alajõe valla, Iisaku valla, Mäetaguse valla ja Tudulinna valla ühinemislepingu muutmise eelnõu seletuskiri

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 10¹ alusel otsustab haldusterritoriaalse korralduse muutmisel vastuvõetud ühinemislepingu muutmise vallavolikogu. Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse (ETHS) § 9¹ lõike 6 alusel kinnitatakse ühinemisleping ja selle lisad asjaomase volikogu otsusega.

Vastavalt haldusmenetluse seaduse (HMS) § 46 lõikele 1 viiakse seaduses sätestatud juhtudel haldusmenetlus õigusakti andmiseks läbi avatud menetlusena. Kui see on vajalik asja lahendamiseks ega kahjusta oluliselt menetlusosaliste huve, võib haldusorgan viia avatud menetluse läbi ka muudel juhtudel.

HMS § 46 lõige 2 sätestab, et kui avatud menetluse läbiviimine on kohustuslik õigusakti andmiseks, viiakse avatud menetlus läbi ka õigusakti muutmiseks ja kehtetuks tunnistamiseks.

Ühinemislepingu muutmisele kohalduvad seega vastavalt ETHS § 9¹ ühinemislepingu menetlemise põhimõtted.

Vastavalt ETHS-i § 9¹ lõikele 4 pannakse ühinemisleping ja selle lisad avalikkusele tutvumiseks välja, tagades avalikkusele nimetatud dokumentidega tutvumise võimaluse ning määrates ettepanekute ja vastuväidete esitamise tähtaja, mis ei või olla lühem kui kolm nädalat väljapaneku algusest arvates.

ETHS § 9¹ lõikest 5 lähtudes lisatakse ühinemislepingule volikogule esitatud ettepanekud ja vastuväited ning õiend, milles näidatakse nende saabumise kuupäev, esitaja ja volikogus läbivaatamise tulemus.

Vastavalt ETHS-i § 9¹ lõikele 7 avalikustatakse pärast ühinemislepingu kinnitamist volikogu poolt see koos lisadega valla veebilehel. Ühinemisleping avaldatakse Riigi Teatajas.

Haldusreformi seaduse § 16 lõige 5 ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 45 lõige 6 näevad ette, et ühinemislepingu muutmiseks esimese valimisperioodi jooksul pärast haldusterritoriaalse korralduse muudatuse jõustumist on vajalik vallavolikogu koosseisu vähemalt 2/3 häälteenamus.

Alajõe valla, Iisaku valla, Mäetaguse valla ja Tudulinna valla ühinemislepingu punkti 11.3. kohaselt saab lepingut muuta Alutaguse Vallavolikogu koosseisu 3/4 häälteenamusega.

Alutaguse Vallavalitsus tegi volikogu komisjonidele ettepaneku algatada Alajõe valla, Iisaku valla, Mäetaguse valla ja Tudulinna valla ühinemislepingu muutmise (Alutaguse Vallavolikogu revisjonikomisjon oma 07.11.2018. a aktis tegi vallavalitsusele ettepaneku ühinemislepingu täitmiseks või muutmiseks). Vallavalitsus tõi välja probleemkohad, mille täitmine on hetkel raskendatud:

- maavara kaevandamise ressursi rahade kasutamise kokkulepitud printsiip;
- investeeringud vastavalt ühinemislepingule.

Samuti on leping takistuseks joogivee- ja kanalisatsiooniteenuste hindade ühtlustamisel ja muutmisel (lepingu kohaselt jätkatakse vee hinna hüvitamist senistel alustel) ning koolivõrgu korrastamisel.

Alutaguse Vallavolikogu arutas 28.03.2019. a istungil ühinemislepingu muutmise algatamise küsimust. Volikogu protokollilise otsusega algatati Alajõe valla, Iisaku valla, Mäetaguse valla ja Tudulinna valla ühinemislepingu muutmine. Ühinemislepingu muutmise menetluse läbiviimiseks moodustati töörühm koosseisus: vallavanem, volikogu esimees, abivallavanemad, volikogu komisjonide esimehed. Menetlusse võib kaasata vastava valdkonna või asutuste juhte ning spetsialiste. Töörühmale anti ülesandeks ette valmistada ühinemislepingu muutmine lepingu punktides 6.14, 7.1.1., 7.4.2, 8.2., 8.4. ja vajadusel muudes lepingu punktides.

Töörühm arutas 04.04.2019. a toimunud töörühma koosolekul ühinemislepingu muutmise teemat.

Tulenevalt ühinemislepingu sõnastusest tuleb igal juhul kaaluda, kas lepingut on vaja muuta. Nii ühinemislepingu muutmist kui ka muutmata jätmist tuleb põhjendada.

Ühinemislepingu punktide muutmine

Punkt 6.14 sõnastus lepingus: Kehtestatakse printsiip: nende Lepinguosaliste territooriumitele, kust toimub ressursi kaevandamine või kus toimub selle töötlemine suunatakse 50% vastavalt territooriumilt arvestatud maavarade kaevandamise õiguse tasust konkreetsete mõjude leevendamiseks ning elukeskkonna arendamiseks, 50% läheb omavalitsuse üldiseks arenguks.

Muudatusettepanek: ühinemislepingu punkt 6.14 tunnistada kehtetuks.

Muutmise põhjendus: Seda punkti ei saa rakendada: vallal on hallatavate asutuste püsikulud ülisuured. Püsikulude katteks (tekstis: *üldiseks arenguks*) kulub enamus ressursitasust ning 50% laekuvast ressursitasust elukeskkonna arendamiseks ja konkreetsete keskkonnamõjude leevendamiseks ei ole võimalik suunata. Suurimad kulud on kultuuri- ja haridusvaldkonnas (vt TABEL 1).

TABEL 1. Tulud ja kulud

		2019.a eelarve tekkepõhine eurodes	2018. a Lõplik eelarve	
	Kirje nimetus			
	PÕHITEGEVUSE TULUD KOKKU	12 151 900	12 222 445	
30	Maksutulud	3 737 100	3 477 816	
32	Tulud kaupade ja teenuste müügist	293 295	261 250	
3500, 352	Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 494 525	2 522 874	
3825, 388	Muud tegevustulud	5 626 980	5 960 505	ressursitasud
		KULUD	KULUD	
		2019 aasta eelarve	2018 aasta eelarve	
	KOKKU KULTUUR JA HARIDUS	6 956 267	6 176 608	
08	Vabaalg, kultuur ja religioon	1 568 380	1 238 275	
40,41,4500,4	Antavad toetused tegevuskuludeks	420 210	235 290	
50,55,60	Muud tegevuskulud	1 148 170	1 002 985	
09	Haridus	5 387 887	4 938 333	
40,41,4500,4	Antavad toetused tegevuskuludeks	62 550	131 350	
50,55,60	Muud tegevuskulud	5 325 337	4 806 983	

Maavara kaevandamise ressursi rahade kasutamise kokkulepitud printsiipi ei ole 2018. aastal rakendatud (2018. aasta eelarve koostamisel osalesid kõik ühinenud vallad, kes eelarve koostamise perioodil esitasid oma ettepanekud). 2019. aasta eelarvesse ei ole samuti eelpool

nimetatud printsiibi rakendamist planeeritud. Ressursitasude laekumist ja eeltoodud printsiibi võimalikku rakendamist iseloomustab TABEL 2.

TABEL 2. Ressursitasude laekumine ja võimalik printsiibi rakendus

2017. a ressursitasud (tekkepõhine)					
	Eurodes	% kogu ressursitasust			
lisaku Vallavalitsus	456 513	7,8			
Illuka Vallavalitsus	2 033 636	34,4			
Mäetaguse Vallavalitsus	3 420 030	57,8			
Kokku	5 910 179				
2019. a eelarve tulud	12 151 900				
2019. a eelarve kulud	11 151 090				
eelarve tulem	1 000 810	vahendid, mis jäävad investeringuteks			
liikviidsete varade muutus	2 775 410	eelmise aasta jäagist investeringuteks			
KOKKU VAHENDID INESTEERINGUTEKS	3 776 220	eurot			
Printsiipi 50% , võttes aluseks 2017. a laekumised					
lisaku piirkond	3776220	7,80%	294 545	50%	147 272
Illuka piirkond	3776220	34,40%	1 299 020	50%	649 510
Mäetaguse piirkond	3776220	57,80%	2 182 655	50%	1 091 328
			Kokku		1 888 110
50% jaotamine 5 valla vahel, kui võrdselt jagada					
		50%	KOKKU piirkonna investeringuteks		
lisaku	377 622	147 272	524 894		
Illuka	377 622	649 510	1 027 132		
Mäetaguse	377 622	1 091 328	1 468 950		
Tudulinna	377 622	0	377 622		
Alajõe	377 622	0	377 622		
2020. a ressursitasude prognoos					
Inveteeringuteks 1,4 miljonit s.t ületulevaid vahendeid ei jää				50%	
lisaku piirkond	1400000	7,80%	109200	54600	
Illuka piirkond	1400000	34,40%	481600	240800	
Mäetaguse piirkond	1400000	57,80%	809200	404600	
Teine pool 50% jaotamisele 5 valla vahel, kui võrdselt jagada					
		50%	KOKKU piirkonna investeringuteks		
lisaku	140 000	54 600	194 600		
Illuka	140 000	240 800	380 800		
Mäetaguse	140 000	404 600	544 600		
Tudulinna	140 000		140 000		
Alajõe	140 000		140 000		

Eelpool nimetatud printsiibi rakendamine muudab valla erinevad piirkonnad investeringute tegemisel ebavõrdsesse olukorda, kuna printsiibi rakendamisel väheneksid investeringud nendes piirkonnas, kus kaevandamist ei toimu.

Edaspidi tuleb valla eelarvesse ja eelarvestrateegiasse arvestada keskkonnamõju kahjude likvideerimiseks vahendeid ning neid tuleb vajadusel suunata konkreetsete mõjude leevendamiseks, mis omakorda saab toimuda üksnes olemasolevate püsikulude vähenemisel.

Punkt 7.1.1. sõnastus lepingus: Tagatakse kvaliteetse ja konkurentsivõimelise alus- ja põhihariduse pakkumine tänastes asukohtades.

Uue sõnastuse ettepanek: Tagatakse kvaliteetse ja konkurentsivõimelise alus- ja põhihariduse pakkumine Alutaguse valla haldusterritooriumil.

Muutmise põhjendus: kohaliku omavalitsusüksuse üheks peamiseks seadusest tulenevaks kohustuseks on oma haldusterritooriumil tagada haridusasutuse areng ja jätkusuutliku kvaliteetse hariduse kättesaadavus võrdväärselt kõigile lastele-õpilastele. Selleks peab kohalik omavalitsusüksus üleval vajalikul arvul õppeasutusi. Seejuures on kohalikule omavalitsusüksusele pandud mitmeid erinevaid ülesandeid võimaluste loomisel kohustusliku põhihariduse ja vabatahtliku üldkeskhariduse andmiseks. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 10 lõike 1 kohaselt tagab vald või linn koolikohustuslikule isikule, kelle elukoht asub selle valla või linna haldusterritooriumil, võimaluse omandada põhiharidus. Jätkusuutliku hariduse üheks alustalaks on kvaliteetne õpe, mida saavad tagada õppinud ja kvalifitseeritud õpetajad ja raskendatud on tugispetsialistide leidmine maapiirkonna koolidesse. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 7 lõikes 1 on sätestatud, et kooli pidamisel tuleb tagada riiklike õppekavade täitmiseks vajalike kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, turvalisuse, tervisekaitse ja õppekava nõuetele vastava õppekeskkonna olemasolu ning võimalused õpilase arengu toetamiseks.

Kvaliteetse ja konkurentsivõimelise alus- ja põhihariduse pakkumise tagamine tänastes asukohtades on raskendatud, kuna vallas on kooliealisi lapsi vähe ja õpilaste arv ei näita suurenemist, vaid pigem vähenemist (2018. a sündis 30 last), samuti puudub nõuetele vastav pedagoogiline ja tugispetsialistide ressurss.

Punkt 7.4.2. sõnastus lepingus: Jätkatakse vee hinna hüvitamist senistel alustel.

Uue sõnastuse ettepanek: Jätkatakse vee hinna osalist hüvitamist, tagades tarbijale ühtse vee hinna.

Muutmise põhjendus: Alutaguse valla territooriumil kehtivad tarbijatele erinevad vee hinnad. Vee-ettevõtja soovi on ühtlustada valla territooriumil vee hinnad ja kehtestada üks hind kõigile tarbijatele. Praegusel hetkel makstakse osaliselt dotatsiooni vee-ettevõtjale valla eelarvest põlevkivi kaevandatud aladel vee tarbimise eest. TABELIS 3 on ära toodud hetkel kehtivad veehinnad.

TABEL 3. Vee hinnad

Piirkond	Kinnitatud hinnad			Soodushinnad elanikele			Doteerimine		
	Hind käibemaksuta	k/maks	Hind käibemaksuga	Hind käibemaksuta	k/maks	Hind käibemaksuga	summa käibemaksuta	k/maks	Hind käibemaksuga
Illuka vesi	0,692	0,138	0,83						
Mäetaguse aleviku vesi	0,95	0,190	1,14						
Kiikla küla keskuse vesi	1,79	0,358	2,148	0,95	0,190	1,14	0,84	0,168	1,008
Külade vesi (Mäetaguse vald)	3,65	0,730	4,38	0,35	0,070	0,42	3,3	0,66	3,96
<i>s.h.Pagari keskus</i>				0,95	0,19	1,14	2,7	0,54	3,24
Tudulinna vesi	1,3	0,260	1,56						
līsaku vesi	1,079	0,216	1,2948						
īsaku külad	0,54	0,108	0,648						

Punkt 8.2. sõnastus lepingus: Investeeringuid tehakse lähtuvalt ühinemislepingu līsas 3 väljatoodust, järgides seejuures valla tasakaalustatud arengu põhimõtet, arvestades ühinenud omavalitsuste arengukavasid ja eelarvestrateegiat, senitehtud investeeringuid ja võetud kohustusi ning võttes aluseks majanduslikud võimalused.

Uue sõnastuse ettepanek: Investeeringuid tehakse lähtuvalt ühinemislepingu lisa 3 väljatoodust, järgides seejuures valla tasakaalustatud arengu põhimõtet, arvestades valla arengukava ja eelarvestrateegiat.

Muutmise põhjendus: punkti sõnastust on muudetud selgemaks, aluseks võetakse kehtiv Alutaguse valla arengukava ja eelarvestrateegia.

Arvestades valla tasakaalustatud arengu põhimõtet ja reaalsel vajadust muudetakse ühinemislepingu lisa 3 „Prioriteetsete investeeringute kava 2017-2020“. Investeeringute kava iga muudatuse kohta on tabelisse lisatud veerg muutmise põhjendustega. (TABEL 4 on seletuskirja lisa).

Ühinemislepingu investeeringute kava ei ole praktikas võimalik kinnitatud kujul täita ja see piirab osaliselt valla muude arengutegevuste elluviimist, samuti on muutunud osad asjaolud, projektide teostamine on sõltuv toetusmeetmetest toetuse saamisega ning seetõttu tuleb investeeringuobjektide elluviimise plaanides, sealhulgas ajakavas teha korrektiive. Investeeringute kava muudatusettepanekud järgivad kogu valla arengut.

Punkt 8.4. sõnastus lepingus: Arendatakse strateegilisi objekte, mis on piirkonnaülese mõjuga, s.h. Kauksi rannapromenaad, Iisaku spordikompleks ja staadion, Mäetaguse mõisakompleks; Mäetaguse puhkeala, Pagari küla keskus, Vasknarva ja Alajõe sadamad, Rannapungerja muul ja puhkeala.

Muudatusettepanek: ühinemislepingu punkt 8.4 tunnistada kehtetuks.

Põhjendus: strateegiliste objektide rahastamine lepatakse kokku arengukavas ja eelarvestrateegias.

Seletuskirja koostas: vallasekretär Lehti Targijainen